

Alexandre Ganoczy, SPRECHEN VON GOTT IN HEUTIGER GESELLSCHAFT. Weiterentwicklung der »Politischen Theologie«. Predgovor napisao J. B. Metz. Knjiga izišla u nizu »Theologisches Seminar«, Freiburg 1974. Verlag Herder, Freiburg 1974, Stranica 168. DM 22.

»Politička teologija« je zadnjih godina, osobito među njemačkim teolozima, veoma aktualna. Premda »Politička teologija« (= Pt) ima svoje korijenje u davnoj prošlosti (bilo je takvih pokušaja već u grčkoj Stoi, u rimskoj teološkoj politici, u srednjem vijeku u djelima Macchiavellija, Hobbesa i drugih; kasnije u političkom romantizmu Baadera, Schellinga, Pilgrama i drugih; te konačno u djelima Karla Marksa i F. Engelsa), ona se kao takva na tržištu teološke misli pojavljuje zadnjih desetak godina. Ona nije prvotno neka nova teološka disciplina pored drugih teoloških disciplina; ona nije jednostavno neka primijenjena teologija. Nije jednostavno istovjetna s onim što se u dijelu teologije naziva *politička etika* ni s onim što se inače naziva *Socijalna teologija* u smislu američkog pokreta *Social Gospel*. Pt ne namjerava politizirati vjeru i Crkvu niti programirati političke inicijative Crkve niti klerikalizirati politiku. Pt ne želi ni teološko opravdanje ili metafizičku sublimaciju politike. U tom se smislu korijenito razlikuje od one klasične političke teologije koja je u rano-kršćanskoj tradiciji preuzela kao baštinu državnu ideologiju rimskog carstva i koja se u stanovitom smislu još do danas u Crkvi zadržala (na pr. težnja ustaliti i učvrstiti političke strukture jednog razdoblja).

Politička teologija jako naglašava onu glavnu *značajku* u izgradnji kritičke teološke svijesti uopće koja ovisi o novom odnosu *teorije i prakse* te je zato praktična teologija. Ona u prvi plan, u središte svojeg teološkog razmišljanja, uzima eshatološku Isusovu poruku o budućem »kraljevstvu božjem« koju snagom kritičkog razuma (utjecaj Kanta!) primjenjuje na sadašnje situacije kao što je to u stanovitom smislu činio već u prošlom stoljeću Karl Marks.

Da bismo mogli shvatiti impostaciju i funkciju Pt kako ju na primjer zastupa J. B. Metz, treba imati na

umu da je sadašnje polazište teološkog razmišljanja predodređeno utjecajem problematike iluminizma i kritike o religiji. Kantov iluminizam kao da izvlači čovjeka iz njegove maloljetnosti opterećene osjećajem krivnji i ulijeva mu hrabrosti i tjera ga da razum svoj otvori svim stvarnostima života. Iluminizam zato kritizira sve one snage koje nastoje spriječiti dozrijevanje čovjekovo. Među te snage iluminizam ubraja i religiju za koju sumnja da je kroz svoju svećenike bila upletena u rabotu onih koji su sprečavali čovjekovu slobodu. Teologija koja hoće prihvatiti tu kritiku i ovu analizu bitno socijalnog karaktera prosvjetljenog razuma, mora učiniti troje: 1. mora prihvatiti prigovor iluminističkog skepticizma protiv narotizirajuće funkcije koju, navodno, ima religija; 2. mora promicati vlastito prosvjetljenje, vlastitu iluminaciju, da bi snagom svoje vjere mogla u svoj slobodi kritizirati društvo; 3. mora razraditi odnos između teologije i političko-društvene dimenzije kao element svojeg samopretstavljavanja. Upravo ovaj oblik odgovornosti vjere jest Politička teologija.

Politička teologija naglašava javni karakter i socijalne dimenzije Isusove poruke i poruke o Isusu. Novozavjetna poruka o spasenju kao o sveobuhvatnom oslobođenju čovjeka, o oprostjenju od grijeha i od svake krivnje, o pomirenju koje je izveo Isus Krist u svojoj smrti na križu ima i te kako javni i društveni karakter, jer se tiče svakog čovjeka i društva koje čovjek živući s čovjekom sačinjava. Isus je proglašavajući spasenje i oslobođenje čovjeka došao u sukob s postojećim državnim i vjerskim vlastima. Takva je sudbina sve do danas pratila spasenjsku poruku Isusovu i o Isusu kroz cijelu povijest. U službi te poruke kršćanska religija ima oduvijek stanoviti kritički i osloboditeljski oblik javne odgovornosti. Raspeti je Isus temelj oslobođenja svakog čovjeka i to kroz vjeru i nadu. Križ Isusov skida masku svakoj političkoj idololatriji i oduzima tiranima uvijek bilo kakvo opravdanje pa i ono »odozgo«. Križ je jamstvo i objava patničke ljubavi Božje prema čovjeku i prema zemlji te ljude osposobljuje za kritičku slobodu djece Božje. No sudbina Ras-

petog Krista pokazuje da njegova poruka o kraljevstvu Božjem ne dopušta nikakvo izravno poistovjećivanje s postojećim političkim strukturama.

U ovom djelu SPRECHEN VON GOTT IN HEUTIGER GESELLSCHAFT Ganoczy daje na veoma razumljiv način uvod u Političku teologiju i ocrta povijest njenih razvojnih stadija i to na temelju djela najpoznatijih zastupnika Političke teologije J. B. Metza, J. Moltmanna i W. Pannenberg. U posebnom poglavlju potom obrađuje *teologiju revolucije* što je u novije vrijeme i u teologiji postalo aktualno. Na kraju

daje nove perspektive razvoju Pt i ukazuje na moguće smjerove njena daljnjeg razvoja.

Alexandre Ganoczy s profinjenom i umnom kritičnošću ispituje i istražuje stavove pojedinih teologa Pt.

Uvod je napisao jedan od najznačajnijih zastupnika Pt J. B. Metz. On je u tom uvodu ukazao na neke krivo shvaćene njegove postavke. Taj uvod čitaoca usmjeruje u istraživanju misli Metza, Moltmanna i Pannenberg. Knjiga će svakome koji želi upoznati smisao i sadržaj Pt izvršno u tome pomoći.

A. Rebić